

למה אנשים מעדיפים להיות "לא יוצלחים"?

עלון מס' 5
פרשת וישב

מאמרי התבוננות והתחברות בעבודת הנפש והנשמה

למה אנשים מעדיפים להיות "לא יוצלחים"?

'וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף אִישׁ מִצְלִיחַ' (בראשית לט ב).

כנראה אתם כולכם מכירים את הרעיון המפורסם, שאינו זוכר מי אמר אותו, אולי אתם תזכירו לי. הרעיון הוא כזה:

כל מושג כמו אור שמחה וכו', נשפט ומוגדר על ידי המקום הראשון שבו הוא כתוב בתורה. והנה המקום הראשון שכתוב בתורה על המושג "הצלחה", הוא בפרשתנו, על יוסף שהיה בבית אדוניו המצרי, וגם אחרי כן, כשהתדרדר עוד יותר ממעמדו, והיה בבית האסורים, גם שם כתוב 'ואשר הוא עושה ה' מצליח'.

למותר לציין על כאבו וריחוקו של יוסף הצדיק ממקומו המתאים לו, בשבתו בבית אביו בתור בחיר השבטים, שעליו נאמר 'וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בָּנָיו', וכעת היה עבד לקצב, שר הטבחים, ועוד אחר כך שהיה אסיר, וגם שם הוא היה מצליח...

ובגלל שאני לא זוכר מי שאמר את הרעיון הנ"ל, מותר לי להעיר לו סתם כך, בכל הכבוד הראוי, שהאמת היא שכן כתוב לפני פרשתינו את המושג של הצלחה.

אצל אליעזר עבד אברהם. שם אברהם אבינו אומר לו 'ה' אֶשְׂרֶךְ הַתְּהַלְכֹתַי לְפָנָיו יִשְׁלַח מַלְאָכּוֹ אִתְּךָ וְהִצְלִיחַ דְּרָכְךָ', וגם אחר כך אליעזר עצמו משתמש במטבע לשון זו, 'מִחֲרִישׁ לְדַעַת הַהִצְלָיִחַ ה' דְּרָכּוֹ אִם לֹא', 'אִם יִשְׁדָּךְ נָא מִצְלִיחַ דְּרָכִי אֲשֶׁר אֲנִי הֹלֵךְ עֲלֵיהָ'.

ומהסיפור של אליעזר אנחנו לומדים לימוד זהה למה שאנחנו רוצים ללמוד מיוסף.

**

ובכן חברים יקרים, בשנות התש"ב2 גגהי שנת התש"ב3 הנפלאה שלנו, מיליון אנשים מציעים הצלחה, מיליון עסקים מעידים שהם מוצלחים, המוני רכבים שואטים בכבישים, ומפיצים עשן לבן, מהדהד מסוף העולם ועד סופו, שיש הצלחה בעולם כלל.

הם מציעים רק, שתקנה קורס קטן, וזהו, אתה תהיה גם אחד מהמוצלחים האלו. תוכל לשבת רגל על רגל, ויזרמו כספים גדולים לתוך חשבון הבנק שלך.

הקורס עולה חמישים אלף שקל, אבל מה זה ליד משכורת חודשית של שמונים ומאה אלף שקל, באמת ביני ובינך מהי, ואת מתן קבור.

וככל שרבות ההצעות המפתות הללו, כך רבים האנשים שחושקים להם.

בפרט אנשים שהם "לא יוצלחים"...
מה זה אנשים לא יוצלחים?

**

חברים, יש לי הגדרה מיוחדת ל"לא יוצלח". אבל קודם כל צריך להגדיר את המושג "הצלחה".

הנה תראו שהשורש של המילה "הצלחה", הם האותיות צ.ל.ח.

אותיות אלו יכולות גם לצרף את המילה "צולח", וְצָלְחוּ הַיְיָדָן (ב יט יח), ושם פירשו המפרשים את המושג "צליחה" כמו "לעבור", ושיעור הכתוב שם 'וְעָבְרוּ הַיְיָדָן'.

אם כך, המושג "הצלחה", הוא מי שהשיג תכונה כזו, שהוא יכול לעבור. ה"מוצלח" הוא אחד שיכול "לעבור".

"לעבור" שייך בדרך כלל לפעולה, כמו "לעבור את הכביש", או "לעבור את החודש", אבל מה שבטוח שזוהי פעולה ארעית, בין לבין. בין מצב אחד קבוע למצב שני קבוע יש "מעבר" אשר בו "עוברים".

אבל אחד שהוא "מוצלח", הוא לא אחד שבמקרה עובר ממקום למקום, אלא הוא אחד שהוא כאילו נשאר תלוי על האסקופה, כל מהותו היא מעבר. זהו ה"מוצלח".

אם כך, ה"לא יוצלח", הוא אחד שהצליח בחיים כל כך, עד שהוא פשוט הפך להיות ה"מוצלח" של הקרייה, של השכונה.

והוא אף פעם לא נמצא במעבר.

המעבר מפחיד ומשתק אותנו. ולכן הוא משתדל להיות רק במקומות מוגדרים וברורים. כשהוא ב"כולל", אז הוא בכולל, וכשהוא מסיים את הכולל אז הוא חייב להיות מסודר בעבודה. ואין אופציה ליום אחד אפילו, להידחק איפשהו בין מצב ה"כולל יונגערמאן", לבין מצב ה"בעלעבית".

הכל צריך להיות ברור ברור ברור.

זה ה"לא יוצלח".

**

יופי, מכאן יש לנו ארובת מילוט לאלו המחפשים חיים נטולי אחריות.

אם אברך ייפלט מהכולל מחמת שהוא לא מקבל מילגה כבר חודשיים כי קצצו לו אותה משום שהוא לא הגיע לשם, כי הוא היה עסוק בלהרכיב את הקואליציה לפני שחרית ואחרי. אז הוא לא יחפש עבודה, כי היה כתוב ב"רווח להתבונן", ש"מוצלח" זה אחד שהוא נמצא ב"מעבר", ומי כמוהו רוצה להיות מוצלח.

אז זהו, שלא!

כי מי שלא משתדל לזהות מי הוא, ולמה הוא מתאים, אז הוא לא "בן אדם מוצלח", אלא שיתכן שהוא בכלל עדיין לא "בן אדם".

פִּי כֹה אָמַר ה' בּוֹרָא הַשָּׁמַיִם, הוּא הַאֱלֹקִים יִצְרַר הָאָרֶץ וְעִשָּׂה הוּא כּוֹנֵנָה לֹא תִהְיֶה בְרָאָה לְשִׁבְתִּי יִצְרָה.

אלא מאי, ה"הצלחה" וה"מעבר" אינם אלא "הארה" שנוצצת לתוך העשייה והפעילות. ומי שלא פועל כלל, גורם שלא יהיה ל"מעבר" כלי למלאות אותו, וכשאין לו היכן להיקלט, הוא נכבה לאט לאט.

אבל אם הוא תורם את חלקו במערכת, אם הוא נוטל אחריות, אם הוא משתדל, אם הוא עושה משהו - כאן נכנסת למערכת

המהות של "הצלחה".

**

שבנו לדבר לאלו, שמוכנים לעשות, רק רוצים לדעת איך להיות "מוצלחים".

"הלא יוצלח": הוא איש קשיח מאד, הוא חייב לראות בעיניים שלו שלכל פעולה יש תוצאה. ומאחר שרוב הפעולות אינן מניבות תוצאות תיכף ומיד, לכן הוא בוחר בפעולות מצומצמות ביותר.

הנה דוגמא, מי מוכן לתת תמורה כספית מיידית לכל עבודה, או לכל השקעה? כמוכן, בוס שצריך הרגע עבודה. ה"לא יוצלח" נכנס לעבודה כזאת, והוא כל הזמן על תקן של משרת לבוס. כל ההצלחות שלו, הם הצלחות של הבוס. כל התנאים שלו, הם מה שנח לבוס. והבוס גם לא רואה בו יותר מאשר כלי עזר להניע את המערכת כולה, כמוכן שאם הוא יהיה כלי עזר יעיל יותר, הוא יקבל העלאה וכדו', אבל עדיין הוא יישאר בפוזת של כלי עזר.

ומה יקרה אם הבוס יסגור את העסק? הוא יישאר ללא עבודה. ומה יקרה אם הבוס יחליט לקצץ במשכורת? הוא יישאר עם משכורת זעומה, או שהוא יתרגו ויעזוב את העבודה. ואז הוא שוב יחפש עבודה אחרת. בגלל שהוא צריך עכשיו כסף. ובגלל שיש לו כישרונות, שהוא יכול להרוויח מהם עכשיו כסף.

ה"מוצלח": הוא איש רך יותר, מסכים איכשהו לספוג את חיצו הזמן. אבל יש לו זמן. ולא, אין לו את כל הזמן של העולם כמו אחד ששוכב במיטה, ומחכה שישים שנה שמישהו יציע לו עבודה עם משכורת של עשרים ושתיים אלף שקל. אבל יש לו זמן אחר, יש לו "אורך רוח". וכשהוא עושה פעולה כלשהי, כשהוא מתחיל עבודה מסוימת, גם תחת הבוס הנ"ל, הוא בכלל לא כלי עזר לבוס, והוא בכלל לא מקבל משכורת מהבוס.

הוא מקבל משכורת ממקור אחר, והמשכורת נכנסת לחשבון האישי שלו, לניסיון האישי שלו. הוא לא תלוי באף אחד.

ואם הבוס יחליט לסגור את העסק - הוא יישאר מי שהוא, עם כל הניסיון שצבר באותו מקום. ואם הבוס יחליט לקצץ במשכורת - הוא יבדוק אם זה עדיין משרת את המטרה שלשמה הוא יוצא כל בוקר מהבית, וחוזר אליו רק לקראת ערב. ואם לא, הוא לא יתרגו, אבל הוא ימצא מקור פרנסה אחר.

כי הוא לא מקובע, כי הוא לא תקוע במצב X או במצב W. הוא נמצא ב"מעבר", ובמעבר כמו ב"דרך", עושים דברים שלא עושים בתוך העיר, מעיזים לעשות דברים אחרים. צריך הרבה גמישות בדרך, ויש הרבה גמישות במי שמסכים להיות במעבר. במי שרוצה להיות בר "הצלחה".

**

וכאן מגיעה הנקודה המרכזית:

הנפש שלנו, אוהבת להיות תלויה במישהו. זה הקיום של תינוק בן יומו. זהו טבעו של ילד בן חמש. וזוהי גם התשוקה של אדם בן ארבעים ושתיים.

ולכן אנחנו מפחדים לשהות ב"מעבר". ולכן כל כך הרבה אנשים נמנעים מ"להצליח", כי כל אלו אין להם שום וודאות, שום תוצאה מחוייבת, הכל תלוי ועומד כזה...

וכאן אנחנו שבים לסיפור של אליעזר עבד אברהם, ורואים שכל מה שהוא עושה מצדו זה תפילה. הוא מתפלל לה', ואח"כ עומד משתאה לדעת ההצליח' את דרכו אם לא. וגם אברהם לא תולה הרבה תקוות באליעזר, הוא כן תולה תקווה בה', ומברך את אליעזר שהמלאך שה' ישלח ללוותו יצליח את דרכו.

אבל אתה אליעזר, אתה לא התוחלת והתקוה, אתה רק צריך לעשות. וכשתהיה תלוי ב"מעבר", כשתסכים בכל לבך לצלוח את המשימה, אזי המציאות הקבועה היחידה בעולם, מלך מלכי המלכים, היא תאיר עליך את אור ה"הצלחה", וכך תהפוך להיות הדרך - חלק מהמטרה, והמשימה - חלק מן ההצלחה.

וכך גם יוסף, שתלוי בין שמים לארץ, נתון לגחמותיהם של המדנים והישמעאלים, ולעצביה של אשת פוטיפר, אם הוא יהיה תלוי בהם, הוא ישרת אותם כמו ה"לא יוצלח" הנ"ל.

אבל יוסף מחליט להתעלות מכל אלה, ודווקא כאן במצרים, כשהוא אפילו לא תלוי באחיו או באביו, כאן הוא מגלה את החיים שב"מעבר", והוא נתון למציאות קבועה יחידה לגמרי, במלך מלכי המלכים, וגם אז, מעיד בו הכתוב: 'יְהִי ה' אֵת יוֹסֵף, וְרוּךְ לִכְן יְהִי אִישׁ מְצַלֵּחַ'.

אז אתם מבינים למה יותר נוח להיות "לא יוצלח"?

אתם מבינים כמה משתלם להיות "מוצלח"!!

נהלך ברגש

האם מתאים לגברים לדבר על רגשות?

בדרך כלל, כאשר באים לדבר עם גבר על רגשותיו, הוא מרגיש חוסר נעימות עד כדי חוסר יכולת לפתוח את הנושא.

רוב הגברים שמראים חוסרי נעימות כאלו, אומרים: 'אני לא מעוניין לעסוק בנושאים אלו. הם נושאים שקשורים לפטפוטי הנשים ולא לגברים'.

הם אפילו מביאים ראיה מחז"ל (בבא מציעא נט ע"א) שהדריכו את הגברים והורו להם: 'הזהרו בנשותיכם, שדמעטן מצויה'. אז הנה הוכחה שהנשים רגשניות יותר מגברים, ואף מודעות יותר לרגשותיהן. ואילו הגברים, לא כל כך מודעים, ואף בשיטתיות הם דוחים את הרגשות. וכך גם צריך להיות.

אז אולי נלמד לעומק את דברי חז"ל, אבל נקדים במחקר מרתק שנערך בארה"ב, לקבוצת ילדים, בנים ובנות בגיל 6, שהשמיעו להם דרך מערכת שמע קולות בכי של תינוק, והיתה להם אופציה לדבר אל תוך מיקרופון, כך שהתינוק עצמו יוכל כביכול לשמוע אותם.

וראה זה פלא, יותר בנות ניגשו למיקרופון וניסו להרגיע את התינוק. ואילו הבנים - כיבו את הרמקול, בשיעור של פי שניים מהבנות. לכאורה תצפית זו הראתה שהבנים פחות רגישים מהבנות.

אבל בנוסף לכך, בדקו החוקרים גם את דופק הלב של הילדים כמדד להתרגשות, הם גילו התרגשות יתר דווקא אצל הבנים. אלא שהבנות גילו דרך איך לבטא את רגשותיהן באופן מעשי, ואילו הבנים לעומתן לא הצליחו לתת ביטוי מתאים לרגשות שחשו, ופנו לפתרון מעשי, כשנטרלו את מקור הבכי.

אז תראו כמה יפה דייקו חז"ל כשאמרו "שדמעטן מצויה", זאת אומרת שיותר קל להן לתת ביטוי מעשי לרגש שלהן, לגברים יש פחות כלים לבטא את זה -

- הם צריכים ליצור את הכלים האלו. ואם הם רוצים להיות בריאים, הם מוכרחים ליצור אותם!

